

יקוב הדין את ההר

תשובה גלויה של היהודים החרדים
לדבר ה' הדתיים-הלאומיים, למכתבו
של הרבי מגור מיום א' במדבר,
כ"ה אייר תש"ג, על דבר חבלי
המשיח של אחינו באירופה ו"אגודת
ישראל" והמפלגות האחרות בעמנו.

ערוך: ע"י

אברהם בן אביגדור הדין — בן גריון
(בר"ת: אבא גרינברג)

אל הקוראים

מעין-הקדמה למהדורה השנייה

חדשים אחדים אחרי שהופיעה מחברתי זו במהדורה הראשונה לאור נתפרסם נגדה בעתונים יומיים אחדים מיום י' שבט הכרוז הידוע האומר בין השאר: „וכל תוכן החוברת הוא מלא בבזיונות על הקדושים והטהורים וצ"ל, שנהרגו ונרצחו בכל מדינות אירופה וגם מלא שמצה, קלון, בוז, חרוף וגידוף על ראשי אלפי בית ישראל מאורינו וגדולינו, אדמור"ים-גאונים וקדושים ובראשם את אדמו"ר הגה"ק שליט"א מגור".

מחברתי זו, הנכתב בדם לבבי מחובתי להאמת, לתורתנו, עמנו וארצנו נתבקר בדיקנות מרובה טרם שהופיע. לאור ע"י ת"ח עסקנים צבוריים ורבנים גדולים ומפורסמים, ראשי מפלגות חרדים ועל ידיהם הופיע אח"כ המחברת באור הדפוס.

כל קוראי המחברת הבלתי משהדים ומושפעים מאיזה צד שהוא יראו וינכחו עד כמה הכרוז הזה מסלף את האמת ומסרס את הדברים, כי בעוד שאני במחברתי קובל ומתאונן מקירות לבבי על „אגודת ישראל" והעומדים בראשה ומדברים בשבתה על אותם האשמות עצמם המובא בכרוז בין ביחס להקדושים שנהרגו והושמדו באירופה ובין ביחס למאורינו וגדולינו, אדמור"ים וגאונים דורנו הנמצאים במפלגות חרדיות אחרות שמחוץ לאגו"י, באו בעלי הכרוז והחליפו את הניצרות ושמו את המאשים (אותי ומחברתי) לבאשם וע"י הפכם את הסדר הוציאו את פסק דינם לא על הנאשמים האמתיים אלא להיפך, על מחברתי. תכתב זאת לדור אחרון, כי הנשמע דבר כזה מעולם?

אולם קושטא קאי ושקרא לא קאי; ע"י הכרוז המסולף הזה נתעורר דעת הקהל והעתונות היומית ומכל הצדדים באו אלי יהודים חרדים נכבדים ורבנים גדולים נודעים והביעו לי חברי עידוד ותודה על חברי הכנים והאמתים שפרסמתי במחברתי בלי כל מנרא ופחד ושהיו כל הזמן חבוים וטמונים בלבם הם ובקשו ממני למסור להם את מחברתי להפיצה בין מכיריהם, כל הקופצים עליה נתרבו מאה מונים וזה מחייב אותי לשוב ולהוציא המחברת במהדורה השנייה וירא הקורא וישפוט!

המחבר

„יקוב הדין את ההר“

כבוד הרבי מגור שליט"א פנה לקהל חסידיו ומעריציו וליהדות החרדית באה"ק בכלל, במכתב שנתפרסם בעתון החרדי „היסוד“ כדלקמן:

„בעזה"י, א' במדבר תש"ג. אחי ורעי החרדים לדבר ה'!

עת צרה ליעקב שלא היה כמוהו בישראל ואין עצה אחרת אלא להתחזק באמונה ובטחון בהשי"ת. עם ה' חזקו ונתחזקה, אם הצרות מתגברות הם הבלי משיח וצדיק באמונתו יהיה. עלינו לחזק ולהתחזק בקיום תורה ומצוות, בחינוך הבנים ובנזות בדרך התורה ובאהבת ישראל. במדרש תנחומא, אתם נצבים היום כלכם, מה היום מאפיל ומאיר אף אתם כשאפלה לכם והיא עתיד להאיר לכם אור עולם, שנאמר והיה לך ה' לאור עולם. אימתי, בזמן שתהיה כלכם אגודה אחת וכו', שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כלם אגודה אחת.

להתגברות היראים באגודה אחת, ביסוד וחיונו „אגודת ישראל“ ביהוד בפולין, להרמת קרן התורה ויהדות, עכשיו שהכל חרב, עלינו להתאחד באגודת ישראל לעבוד שכם א' — לחיזוק היהדות ובפרט באה"ק. ודעתי והשקפתי כמאז כן עתה, אך ורק להתחזקת אגודת ישראל, ודעתי ^{אצות הסירה} נגד מפלגות אחרים הנוטים מדרך הסלולה לנו מדור דור ידוע מכבר, ואבקש מכל אחד לסייע לאגו"י הן בגופו הן בממונו, גם לעזור למפעל למען ילדי ישראל שהתחילה, כדי להציל שארית הפליטה, להנכם במסורת אבותינו. והשי"ת יהיה בעזרתנו ויחוש פדות נפשינו ונאולתנו.

ידידכם הדו"ש ומצפה לישועה. אברהם מרדכי אלטר.

ביהודים חרדים וילדי פולין, ששבילי החצר של כב' הרבי מגור נהירין לנו היטב מזמן רב, נפלאנו ונדהמנו מאד מדברי המכתב הזה, ע"י הנחתיו ומסקנותיו המוזרות והסותרות זו את זו, המסלפות את האמת והמציאות, והמצפון החרדי-התורני שלנו אינו מניח אותנו בשום אופן לעבור עליהם בשתיקה, מבלי להפנות את תשומת לב האדמו"ר והקוראים הנכבדים לשאלותינו וקושיותינו שנתעוררו בקרבנו בקראנו את המכתב הזה.

מהכתובת של המכתב, הנערך „לאחי ורעי החרדים לדבר ה'“, אנו רואים, שכב' הרבי פנה בדבריו אך ורק לאחינו החרדים, ולא להחפשים ותחילונים, ומעצם גוף המכתב שמע מינה תלת, כלומר, במכתב זה אנו מוצאים שלש הנחות ומסקנות דלהלן: א) שתקופת ימות המשיח זו, שאנו היום בה, היא עת צרה ליעקב, שכמוה לא היתה עוד בישראל, והצרות המתגברות עלינו הן „חבלי-משיח“, וצדיק באמונתו יהיה; ב) שהצרות וחבלי משיח אלה מחייבים אותנו להתחזק בקיום התורה ומצוותיה, באחדות ובאהבת ישראל ולחנך בנינו ובנותינו בדרך זו, כדברי-התנחומא, שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כולם אגודה אחת; ג) אחרי

שכבודו מודיענו, שהשקיע הרבה עבודה ביסודה וחיזוקה של „אגודת ישראל“, ביחוד בפולין, להרמת קרן התורה והיהדות, הוא משמיע לנו, שגם עכשיו — אחרי שהכל חרב, — בכל זאת דעתו והשקפתו היא, כאז כן גם עתה, אך ורק להתאחד באגודת ישראל ובפרט באה"ק, לעבוד שכם אחד לחיזוק היהדות, ומרגיש ביחוד „שדעתו נגד מפלגות אחרים הנוטים מדרך הסלולה לנו מדור דור ידוע מכבר“, ולכן הוא מבקש לסייע לאגו"י הן בגופו והן בממונו, כדי להציל את שארית הפליטה וכו'.

בטרם שננתח את דברי המכתב הזה מתוך מצפון נקי בהגיון קר ושכלי, לאור התורה והמסורה, החיים והמציאות של זמננו, ונברר את הנחותיו ומסקנותיו לפרטיהן ובכדי ששאלותינו ודברי בקורתנו נגדם יהיו מובנים כל צורכם גם להקוראים הפשוטים, שאינם בקיאים בבעיות וענינים כאלה ע"י להקדים שני דברים ; א) להביא בזה את מאמרי חז"ל המדברים מגאולתנו העתידה וחבלי משיח הקשורים בה שנזכרו במכתב, דברים שנאמרו לא בתור אגדה, אלא להלכה ולמעשה ושהנם חובה עלינו לקיימן בנפשנו ובמאודנו ולהתפלל לפיהם יום-יום, וגם להראות את חוות דעתם של חכמינו אלה על מהותם של חבלי משיח אלה, באיזה פרק זמן של ימות המשיח יתקיימו, במי יפגעו לרעה ומה הם העונות והחטאים שגורמים להם, ולאיזה תכלית, חבלי משיח אלה באים ופוגעים בנו כאופן זה קשה, שאין דוגמתם בכל תולדותינו ; ב) לברר באובייקטיביות גמורה, מתוך המציאות והחיים שבימינו, איזו מפלגות של אחינו החרדים, הנאמנים לתורתנו ומצוותיה, הלכו בדרך הסלולה לנו מדור דור, בקשר לשיבת ציון, בנין הארץ והתישבותנו בה, ואיזו מהן נטו מדרך סלולה זו והלכו בארצות עלקלות, בניגוד לרוח תורתנו, נביאינו, חז"ל ורבנינו מאז ומעולם עד ימינו אנו, ולהוכיח כמו כן איזו מפלגות בעמנו גרמו, — לדעתם של קדמונינו וחכמינו הנזכרים, — להאסון והשואה שבאה על אחינו בפולין ובאירופא כולה, האם הסבו וגרמו לזה המפלגות הציוניות השונות, או אלו המתנגדות לרעיון הציוני, מתחלת הופעתו בעולמנו, עם „אגודת ישראל" והנגזרים אחריה, ואדמו"ריהם העומדים בראשה ? ולתכלית זו מוכרחים אנו להשתמש במאמרי חז"ל בכרכות י"ב, שם ל"ה, סנהדרין צ"א, ב"ב סכ"ב, זבחים קי"ח, שם צ"ב, ערכין י"ג ועוד במקומות הרבה, שמאלה אנו רואים, שחכמינו חלקו את כל הזמן הארוך מיום גלות ישראל מעל אדמתו עד אחרית הימים, אחר ביאת משיח צדקנו, לשלש תקופות שונות, וכמנו אותן בשלש שמות מיוחדים ; התקופה הראשונה, מיום שהלכנו בגולה עד הזמן שנשוב להתישב בארצנו, והאדמה תתפייס לנו ותתחיל שוב לתת לנו את יבולה ופריה, נקראת בשם „עולם הזה" והשניה, למן העת שנתחיל להוציא מאדמתנו את תבואתה ופריה עד ביאת משיח צדקנו — נקראת „ימות המשיח", והתקופה השלישית, שאחרי ביאת המשיח, נקראת „עולם הבא" או אחרית הימים (המבטאים: עולם הזה, עולם הבא המובאים במאמרי חז"ל הנזכרים, לסמן את התקופות שלפני „ימות המשיח" ואחריהם, הנם שמות מושאלים של עוה"ז ועוה"ב שלפני המות ואחריו) בתקופה האמצעית „בימות המשיח", שבה צריכים להתקיים היעודים המשיחיים לעמנו, יהיו לנו ששת ימי מעבר, שבהם נעלה משלב לשלב בדרך גאולתנו עד שנגיע לביאת משיחנו. את הדבר החשוב הזה אנו מוצאים בדיון מפורש

במסכת מגילה י"ז: בזה"ל: "אמר ר' יוחנן ואמרי לה במתניתא תנא, מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים תקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר וכו', והגמרא מבארת שם טעמו של סדר הברכות הללו ואומרת בין השאר: מה ראו לומר קבוצ גליות אחר ברכת השנים? דכתיב (יחזקאל ל"ו) "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל, כי קרבו לבוא", וכיון שנתקבצו גליות נעשה דין ברשעים, שנאמר (ישעיהו א') "ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגידך", וכתיב (שם) "ואשיבה שופטך כבראשונה", וכיון שנעשה דין מן הרשעים כלו הפושעים, וכולל זדים עמהם, שנאמר (שם) "ושבר פושעים וחטאים יחדיו" וכו', וכיון שכלו הפושעים, מתרוממת קרן הצדיקים, דכתיב (תהלים ע"ה) וכל קרני רשעים אנדע, תרוממה קרנות צדיק וכו', והיכן מתרוממת קרנם? בירושלים, שנאמר (תהלים קכ"ב) "שאלו שלום ירושלים, ישליו אוהביך", וכיון שנבנית ירושלים בא דוד, שנא' (הושע ג') "אחר ישובו ב"י ובקשו את ד' אלקיהם ואת דוד מלכם".

דברי חז"ל אלו בוקעים ועולים עד לרקיע ונוקבים ויורדים עד לתהום נפשנו, כי בהם הראו לנו על כל מה שיעבור עלינו בדרך גאולתנו העתידה, גם על הטובות וגם על הרעות, והרברים האלה אינם דברי אגדה, שאפשר יהיה לפרשם במובנים ואופנים שונים, אלא הם דברים בפשטם ובמשמעם, שנאמרו להלכה ולמעשה, שרק כך ולא באיזה אופן אחר שהוא, אנו מהויבים להתפלל ג' פעמים ביום על הגאולה המסוהה. וכשנשים לב אל שש הברכות "ברך עלינו" (ברכת השנים) "תקע בשופר" (קבוצ גליות) "השיבה שופטינו" (שופטים ושומרים) "על הצדיקים" (התרוממות קרן הצדיקים) "ולירושלים עירך" (בנין ירושלים) ו"את צמח דוד" (ביאת משיח בן דוד) ולסידורן בזו אחר זו, שהנן חלק בלתי נפרד של השמונה עשרה ברכות, שתקנו לנו הזקנים והנביאים, שהיו בימי הבית השני, אחר עליית עזרא ונחמיה, — נראה באופן ברור ומוחלט, כי רק באופן הקבוע כאן ולפי הסדר הזה תתקיים גאולתנו העתידה, ולא באיזה אופן אחר שהוא, זאת אומרת, לא בבת אחת, לפתע פתאום, כי אם קמעה קמעה, דרגא אחר דרגא; בתחילה תקוים ותתמלא תפלת "ברכת השנים", שארצנו אחרי שוממותה הארוכה בימי גלותנו תחפיים לנו ותתחיל שוב לתת לנו את תבואתה ופריה, ותשביע משובה ויבולה את בניה, השבים אליה לפייסה ולעבוד את אדמתה; וזה יהיה הגבול וימי המעבר מתקופת הגלות, "עולם הזה", לתקופה השנייה "ימות המשיח". אחר זה יתחילו ימי קבוצ גליות, הפרק הכי חשוב בתקופה הזאת, כי מארבע כנפות הארץ יתחילו אז אחינו להתקבץ לארצנו, לבנותה משוממותה ולהתישב בה, ויתקע בשופר גדול לחרותנו, דינשא גם לקבץ גליותנו. אחר כך באה התפלה "השיבה שופטינו כבראשונה", כי לאחר שיעלו ויתקבצו בארצנו רכבות יהודים מכל ארבע כנפות הארץ, יתאגרו כולם להסתדרות אחידה, תחת הנהגה כללית עליונה אחת בסדרים טובים עם שופטים ושומרים כבראשונה, שיהיו למופת בעולם. אחר זה בא ברכת "על הצדיקים" (ברכת ולמלשונים אינה באה בהשבון הי"ח ברכות, ונתקנה אח"כ ביבנה) שתתרום קרנו והשפעתו של הישוב היהודי בעולם כולו ונגיע לקץ גאולתנו ותקוננו. אחר זה מתפללים ברכת "ולירושלים עירך" שתבנה, תשתפר ותתגדל ירושלים עיר הקודש, שתהיה ראויה לעיר המלוכה, שבה ימצא כסא דוד,

ורק אחר כך מתפללים „את צמח דוד“, שנגיע לגאולתנו השלמה בכיאת משיח בן דוד.

תוכנו ומטרתו של ששת התפילות הללו מזדהות בכל עם היסודות והעקרונות של כל ממלכות העמים המתוקנים בעולם. כל עם מוכרת קודם כל לשבת על הקרקע, המפרנסת ומכלכלת אותו, ופחית להמצא ברובו בארצו, ולא להיות מפוזר בעולם, והארץ צריך להתנהג עפ"י סדרים ותוקים קבועים וצודקים עם ממשלה מרכזית בראשה, המשתדלת כמו כן להרים את קרן עמה בכל הענינים החיצוניים הבין-לאומיים. ובבירת ארצה, המשתפרת והמתחדשת תמיד, יושבת-על כסא המלוכה אישיות חשובה אחת, ביאת כח כל העם, שבידיו מתרכזים כל עניני המלוכה שבארצו. חכמינו וקדמוננו בימי עזרא ונחמיה, לפני אלפי שנה, בעת שעמי אירופא עוד היו חיי פראים ולא היה להם עוד מושג נכון של עם ומדינה מתוקנת, — תורו הם לנו כבר איך לסדר ולתקן מדינה לכל צרכיה בתקופת ימי המשיח. ולא רק את הדברים הטובים והחיוביים שנזכרה להם בתקופה זו, ראו חכמינו אלה מראש, אלא אפילו לכל הדברים הנוראים והאסונות הגדולים, אשר יקרו לעמנו בימות המשיח האלה, שמו את לבם והודיעונו עליהם מראש, כי למטבע זו המכונה „ימות המשיח“ יש גם צד שני, שלילי, ומאד מאד קשה לנו, הנקרא „חבלי משיח“, והם זרם רב של צרות ואסונות גדולים, אשר הם חזו לנו בתקופה זו, עד שרבים מהם אמרו „ייתי ולא איחמיניה“ (יבוא ולא אראנו). המונח הזה „חבלי משיח“ מקורו בדברי הנביא (הושע י"ג, י"ג), „חבלי יולדה“ יבואו לו; הנביא יואל מנבא על הזמן הזה: „ונתתי מופתים בשמים ובארץ, דם ואש ותמרות עשן, השמש יהפך לחשך והירח לדם לפני בוא יום ה' גדול והנורא (שם ג', ג—ד). הנביא עמוס מתנבא: והיה ביום ההוא, נאום ה' אלקים, והבאתי את השמש בצהרים והחשכתי לארץ ביום אור, והפכתי חגיכם לאבל וכל שיריכם לקינה, והעליתי על כל מתנים שק ועל כל ראש קרחה, ושמתי כאבל יחיד ואחריתו כיום מר, הנה ימים באים, נאום ה' אלקים, והשלחתי רעב בארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים, כי אם לשמוע את דבר ה', ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו (שם ח, ט, יב), (שכחת תורה לימות המשיח). בנבואות אלו ובהרבה אחרות ישנם, כל סימני הבלי משיח: חרבנות איומים, צרות גדולות ונוראות, שכחת תורה, רציחות וטביחות ועוד אסונות שונים, שכמוהם לא היו עוד. ובודאי ישאלו רבים: כל זה למה? האין די לנו באותן הרדיפות והצרות, שסבלנו במשך ימי גלותנו הארוכה, ולמה מוסיפים לנו כהנה וכהנה גם לימות המשיח, שבהם היו צריכים להתקיים בנו רק היעודים הטובים של נביאינו? אולם קדמונינו אלה ראו מראש, ששיבת ציון וקבוץ גלויות מתוך רצון והכרה פנימית תתקיים רק ע"י חלק קטן מבני עמנו ורוב העם למפלגותיו השונות לא ישימו כלל את לבם לגאולתם ולשובם לארצם בלי לחיפה גדולה וקשה מן החוץ, כי הגלות הארוכה והקשה הזאת תעשה בנו שמות, וימצאו גם הרבה בוגדים כאלה אשר יחפצו לגמרי להתבולל בין העמים אשר בתוכם הם יושבים ולהכחיד כליל את קיומנו בתור עם מיוחד בעולם, ויאחזו בשיטות ובדרכים אחרות לגמרי מאלו אשר הם, קדמונינו, אחזו בהן והורו לנו לקיימן וללכת בהן, בשביל כל זה ראו נביאינו וחכמינו, שאין עצת ותרופה אחרת נגד כל

מיני הבוגדים הרשעים האלה ונגד כל אלה הנגדרים אחריהם בזדון או בשגגה, בלתי אם האמצעים הקשים והחרפים האלה, — איך שלא יהיו מרים וקשים בשבילנו, — כי אחרת לא יעזבו כל אלה את דרכם המשתתה, אשר אמרו ללכת בה, כי רק ע"י הבלי משיח האלה הנזכרים ישובו אחינו הנדחים האלה ביחד עם יתר אחיהם לעמם, לארצם ולכל קדושיהם. וזה שהנמרא הנזכרת אומרת: „וכיון שנתקבצו גליות נעשו דין ברשעים וכו' וכיון שנעשה דין מן הרשעים (ע"י הבלי משיח הנזכרים) כלו הפושעים, וכולל זדים עמהם, שנא' ושכר פושעים וחטאים יהדיו וכו' וכיון שכלו הפושעים מתרוממת קרן צדיקים וכו'. אולם רבים עוד ישאלו בודאי, מי הם בזמננו אותן הכתות: הרשעים, שיעשה בהם דין, הפושעים, הזדים והחטאים שיכלו? ומי הם, מהצד השני — הצדיקים, שיתרומם אח"כ קרנם? אולם אם נתבונן היטב לדעות השונות של המפלגות והכתות כולן, שהתנגדו והפריעו להקמת ציון ולהציונות הפוליטית שבימינו, למהרסינו ומחריבינו שמאתנו יצאו ושלחמו כל הזמן נגדינו מבפנים ומבחוץ, נראה שהם עולים בד בבד עם ארבעת הכתות המנויות כאן בגמרא והן: א) הקיצונים שבמתבוללים השונים, המתכחשים לגמרי לתורתנו, לעמנו ולארצנו, ומגמתם היא להתבולל כליל בתוך העמים היושבים בתוכם, ע"י נשואי תערובות וכדומה, בכדי להעביר את יהדותם לגמרי מן העולם, הם נקראים כאן בשם „רשעים". ב) יש מתבוללים למחצה, לשליש ולרביע, האומרים שאין כל בני ישראל, הפזורים בעולם בארצות שונות, עם אחד בכל יתר העמים היושבים בארץ המיוחד להם, אלא אנו מהוים רק בתה דתית אחת ולא יותר, ולכך הם חושבים את עצמם לגרמנים, צרפתים, אונגרים, פולנים וכו' בני דת משה, אבל בכל הדברים השיכים לארץ, למלוכה ולשפה ולכל הקשור בזה — הם חלק בלתי נפרד של אותו עם וארץ שהם נמצאים בתוכה, ובכדי לסמא את העינים ולהבליט את חרדותם לדתם הם אומרים, שעד הזמן שיעשה נסים מן השמים ויבא משיח צדקנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, אסור לנו לפי תורתנו, דברי נביאנו וחז"ל, לשוב ולעלות לארצנו ולבנותה למדינה יהודית לאומית, מפני שזוהי דחיקת הקץ וכפירה בביאת המשיח, ובתור דוגמא די להביא בזה את הודעת ועד רבני אשכנז האורתודוקסים, שפרסמו בעתונת גרמניה „ברלינר טגבלט" ואחרים לפני הקונגרס הציוני הראשון וז"ל; „ועד אגודת הרבנים באשכנז: ד"ר מאיבוים (ברלין), ד"ר הורביץ (פדנקפורט) ד"ר גוטמן (ברסלון), ד"ר אורבך (הלברשטרט) ד"ר ורנר (מינכן), מפרסם את ההודעה הזאת: ע"י הקריאה לקונגרס ציוני ע"י פרסום סדר היום שלו, נפוצו מושגים כה מוטעים על דבר תורת היהדות ושאיופות המחזיקים בה, עד שרואה ועד אגודת הרבנים באשכנז חובה לעצמו להביא את גלוי דעתו הזה:

(1) שאיופותיהם של המכונים בשם ציונים ליסוד מדינה יהודית לאומית בארץ ישראל, מתנגדות ליעודים המשיחיים אשר בכתבי הקדש ובספרות הדתית המאוחרת.

(2) היהדות מטילה חובה על המחזיקים בה לעבוד בלבב שלם את עבודת המולדת שהם שייכים לה ולדרוש את שלומה הלאומי בכל נפשם ובכל כוחותיהם.

(3) אולם חובה זו אינה סותרת את השאיופות הנדבבות, שמטרתן היא לחשוב אחרים והודים בארץ ישראל, אחר שאין לשאיופות האלה שום יחס אל

וסוד מדינה לאומית. דתנו ואהבתנו לארץ מולדתנו, שתיהן גם יחד מטילות
 איפוא עלינו את החובה לבקש מכל אלה שטובת היהדות קרובה אל לבם, כי
 יתרחקו מן השאיפות הציוניות ומן הקונגרס, אשר למרות האזהרות עודנו מוכנים
 להתאסף (ספר ראשון של כל כתבי הרצל, במאמר „רבני-מחאה“).

הקהלות האורתודוקסיות של רבני המחאה וחבריהם במערב אירופה, —
 בארצות שאחינו אלה נחנו משווי זכויות כיתר האזרחים ומצבם החמרי והכלכלי
 וגם דרגת השכלתם בחכמות ובמדעים שונים, היה יותר גבוה וטובה מזו של
 אחינו במזרח אירופה — אם כי בכתיבנסיותיהם, רבניהם, שוביה"ם וכו' וכן
 בכל מה שנוגע לקיום המצוות שבין אדם למקום ולחברו, היו כמעט שווים
 להחרדים של יהודי פולין, ליטא ועוד, בכל זאת השקפתם ויחסם לכל מצוות
 הלאומיות שבתורתנו, הנוגעות לארצנו, עמנו, ממלכתנו שפתינו וכל הקשור בזה,
 היה שונה תכלית שינוי מהאחרונים, והיתה קרובה בהרבה לזו של המתבוללים,
 שכמוהם החליפו והמירו את לאומיותם בזו של אותם הארצות והעמים שהם
 נמצאים בקרבם, וכמתבוללים התנגדו גם הם לעליה ולבנין הארץ לבית לאומי
 יהודי. בני כתה זו „פושעים“ לא רק ביהדותם הלאומית, אלא גם בתורתם ובקיום
 מצוותיה, שהם מודים בהן. (ג) ישנם כאלה השונים מהקודמים, שאינם מודים
 בדת ישראל ותורתו ובכל העבר של עמנו, אבל בכל זאת הפצים הם להשאר גם
 להלאה עם מיוחד בארץ מיוחד להם ולחיות בה כעם חדש-מודרני, עם השפה
 היודישאית ותרבותה בביריבדון או באיזו ארץ אחרת, ואינם רוצים בשום אופן
 לא בארץ ישראל ולא בשפתה וספרותה העתיקה ובכל הקשור לזה. „הזדים“ האלה
 בכונה ובזדון כ„הבונד“, הפולקסיטים ועוד מיני איסטים כאלה רוצים להחפץ לעם
 אחר לגמרי, עם שפה ותרבות אחרת מזו של תורתנו ומסורתנו, ולא להשאר אותו
 עם שהיה מקודם. (ד) יש עוד סוג אנשים בעמנו, שבכל הליכות חייהם הם מתנהגים
 לפי התורה והמסורה שלנו, והם רוב המון אחינו במזרח אירופה, אלא שמקוצר
 רוח מעול הגלות וטרדת הפרנסה, נחלש אצלם במשך זמן גלותנו הרגש הלאומי
 העברי העתיק, והם מתיחסים ע"ז לעבודת הציונים בארץ באדישות, והרבה מהם
 בהתנגדות ובשנאה, אם כי בסתר לבם ובנשמתם הם מודים בארץ ישראל, בשפה
 העברית ותרבותה. הרבה מהם עושים זאת לא מתוך כונה רעה, אלא מפני שנצטוו
 על כך ממנהיגיהם וראשיהם המאמינים בהם ומעריצים אותם, והרבה — מתוך
 בערות וחסרון ידיעה, וחושבים לתומם, שאסור לנו לעשות פעולות ממשיות
 לטובת גאולתנו והתישבותנו בארץ, אלא הכל מוכרח להעשות רק ע"י ה', בנסים
 גלויים כשיגיע זמן גאולתנו, ועד אז מחויבים אנו לשבת בחיבוק ידים בגלות
 ולחכות לנסים, כי כל יהדותם היא אצלם רק מצות-אנשים מלומדה ואיננה נובעת
 מתוך הכרה פנימית והבנה נכונה בעצם הדברים. אחינו אלה „חוטאים“ רק
 בשגגה, מתוך שנתעלמה מהם, — מהסרון ידיעתם, — עצם חובתם לעמם ולארצם
 בשעה היסטורית זו. ועל ארבעת הכתות הללו הנמצאות בקרבנו בעת קבוצ גלויות
 שבימינו אמרו חכמינו הנזכרים, שברשעים, — המתבוללים הקיצונים, החפצים
 בהשמדת עמנו, יעשה דין, ושלש כתות האחרות, — הפושעים, הזדים והחטאים
 — הטובים שבהם, אלה שיש בהם ממאור תורתנו, יחזרו למוטב ויתחרטו על
 מעשיהם הקודמים וגם הם יעלו ויתישבו בארצנו, אם רק תהיה להם האפשרות

לכך, כמו שראינו זאת בזמן האחרון בעינינו ואלה שבזדון לבם לא יחפצו לשוב לעמם, לארצם ולתורתם — יכלו ע"י חבלי משיח. והעונש הזה נתקיים לצערנו הגדול, בכל תוקפן וחריפותו באחינו באירופא כולו וביחוד בפולין, שרוב זרם הצרות והאסונות נתכו על אחינו התמימים האלה, שחטאו גם הם בשגגה ושתו מכוס התרעלה של חבלי משיח הזועמים אלה. והדבר שהז"ל יראו עוד בזמנם מזה, בא על דורנו במלואו, ובזה מובנת לנו עכשיו תשובת רבה לאביו, בסנהדרין צ"ח על שאלתו: מדוע הוא, רבה, ירא כל כך מחבלי משיח עד שאמר, "ייתי ולא איחמיניה", הלא ע"י עסקו בתורה ובגמילות חסדים צריך הוא להנצל מהם? ע"ז ענה לו רבה, שירא הוא, "שמא יגרום החטא", כמו שיעקב אבינו בשעתו ירא מזה, אע"פ שה' הכטיחו: "הנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך", כדתיא, "עד יעבור עמך ה'", זו ביאה ראשונה, עד יעבור עם זו קניית, זו ביאה שנית, אמור מעתה, ראויים היו ישראל לעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון, אלא שגרום החטא". וביומא ט' מפרש ריש לקיש מה הוא, "החטא" הזה, ואמר לרבה בר בר חנא שה' שונא לבני בבל, שלא עלו בימי עזרא, ובאר את הפסוק בשיר השירים, "אם חומה היא נבנה עליה מירת כסף, אם דלת היא נצור עליה לוח ארז", בדברים האלה, אם עשיתם את עצמכם כחומה ועליתם כלכם בימי עזרא נמשלתם בכסף, שאין רקב שולט בו, עכשיו שעליתם כדלתות, נמשלתם כארז שהרקב שולט בו". ובהתאם לזה אנו רואים בעליל כשם שנתקומו בדורנו ולעינינו תפלת ברכת השנים וקבוץ גלויות ועוד, כן נתקומו בנו גם דבריהם על חבלי משיח ועשיית דין ברשעים, במתבוללים הקצונים במערב אירופא ועונש של בליה בשאר הכתות המתנגדים לשיבת ציון ובנין הארץ — הפושעים, הזדים והחטאים, שלא התחרטו על מעשיהם הקודמים ולא התושבו בארצנו. ונתקיים בהם דברי הנביא: (יחזקאל כ', לד—לח) והוצאתי אתכם מן העמים וקבצתי אתכם מן הארצות אשר נפוצתם בם, ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה וכו' ונשפטתי אתכם שם פנים אל פנים, כאשר נשפטתי את אבותיכם במדבר ארץ מצרים כן אשפט אתכם נאום ה' וכו' וברותי מכם המורדים והפושעים בי, מארץ מגוריהם אוציא אותם ואל אדמת ישראל לא יבואו וידעתם כי אני ה'. כי המפלגות הנזכרות, המורדים והפושעים על ימיהם ופועליהם לא ידעו חליץ שיה שמים ויחליץ ארץ ישראל.

לו כפרה, לאותם התוצאות הקשות והמרות שבאו על דור המדבר של יוצאי מצרים, על מאסם בארץ המדה, כי כמו דור המדבר כן גם המפלגות הנזכרות בדורנו, מארץ מגוריהם ומקומות מושבותיהם, הוצאו והושמדו ע"י הנאצים ואל אדמת ישראל לא באו. ועד כמה שהכאב גדול מאד ולבנו ידאב על דם אחינו האומללים האלה, שברובם עסקו בתורה ובגמ"ח, בכל זאת מוכרחים אנו להרכין את ראשינו לפני כס ההשגחה, שאינה עושה דינא בלא דינא, חכמינו וקדמונינו, שראו את הנולד, הזהירו אותנו והתרו בנו ע"ז, ואנו לבושתנו ולחרפתנו לא שמנו לב לדבריהם ואזהרותיהם, והאנשים שהתימרו דוקא לחרדים ולשלומי אמוני ישראל, הם, רבותיהם ומנהיגיהם העומדים בראשם, ישבו דומם בשויון נפש בארצות גלותם עד שהתנוונו והושמדו, ובארצם הם, שהשתוקקו לה כל כך וחיכו לה זה כאלפים שנה, לא חפצו לעשות שום פעולה ממשית לנאותה

ולתהישובותה, לבנותה ולהבנות ממנה. מהוויכוחם אנו לכבוש את פנינו בקרקע ולהודות על כל מה שהרשענו, פשענו ועשינו בודון לבנו וחטאנו לארצנו, עמנו ותורתנו, ולשוב בתשובה שלמה על כל זה, ולקבל עלינו להבא לעזור בבנין ארצנו ובהתישבותה ובתחית עמנו בכל האפשרויות והאמצעים שבידנו ואז תהינה צרותינו וסבלותינו כפרתנו, ותתרומם קרן עמנו כולו ונעבור במהרה על כל שלבי גאולתנו ונגיע לקץ תקותנו בביאת בן דוד משיחנו.

עכשיו נברר מי מהמפלגות השונות בעמנו הלך בדרך הסלולה לנו מדור דור, כמו שנצטוונו ע"ז ע"י נביאינו וחכמינו, כאמור למעלה, האם הציונים החרדים לפיעותיהם או כל מיני המתנגדים להרעיון הציוני, "אגודת ישראל" והעומדים בראשה עם כל אלה הנגזרים אחריהם? ומי מהמפלגות האלה נטו מדרך זו והלכו בנתיבות עקלקלות וגרמו לכל הצרות והאסונות שבאו על אחינו ע"י חבלי משיח הנזכרים?

התנועה הציונית הפוליטית שבדורנו וגם תנועת חבת ציון שלפניה, שמטרתן היא להשיב לעמנו לאט לאט את ארצנו והוסן ממלכתנו שמלפנים, לא באו אלינו מן החוץ ולא הופיעו אצלנו כאיזה דבר ורעיון חדש, אלא הן נובעות מקרב נפשנו ונשמתנו פנימה וכתוצאות מן האמונה ברעיון המשיחי, הן שואפות רק להחזרת העטרה ליושנה, ומטרתן הן לגשם בחיים את אותן השאיפות והגעגועים של עמנו מדור דור, ותוך תוכה של הציונות נעוצה בשרשה של האמונה והתקווה המשיחית עמוק עמוק, עד שאי אפשר כלל להפרידה ממנה, וזאת היתה שאיפת ומגמת גאוני הרוח שבקרבתנו מתחילת המאה שעברה, של הרבנים הגאונים ר' צבי הירש קלישר, ר' אליהו גוטמכר, ר' יהודה אלסלעי, ר' נתן פרידלנדר, ר' מרדכי אלישברג, ר' שמואל מוהליבר והרבה אחרים, ובר כולם לכרכה, שהיו המעוררים והמיוסדים הראשונים של תנועת שיבת וחבת ציון וע"י השפעתם והתעוררותם נוסדו בארצנו המושבות העבריות הראשונות. לפני יותר משבעים שנה, בשנת תר"ל, נוסד ע"י חברת "כל ישראל חברים" בית הספר לחקלאות "מקוה ישראל" על יד יפו, בשנת תרל"ה נוסדה המושבה הראשונה ע"י יהודי ירושלים, "פתח תקוה" וכן הלאה, ועד הקונגרס הציוני הראשון בשנת תרנ"ז כבר היו בארץ כעשרים מושבות עבריות. אולם אותם הרעיונות והשאיפות שהיו חבויות וטמונות, בלבותיהם ומוחותיהם של גאוני הרוח מהדור שעבר ושהיו לקנין רק ליחיד סגולה שבעמנו, קיבלו צורה יותר ממשיית וקונקרטית ע"י הציונות הפוליטית של הד"ר הרצל ז"ל, שאז החלו לאט לאט להתגשם בחיים ונעשו גם לתנועה עממית, בהיקף הרבה יותר רחב בקרב השדרות השונות שבעמנו, ובקונגרס הראשון שהתאסף בבאזל הוכרו כבר גלוי בפני העולם כולו, שהציונות שואפת לברוא לעם ישראל מקלט בטוח בארץ ישראל עפ"י משפט גלוי (הפרוגרמה הבולאית) והניחה את היסוד לאיגוד כל בני ישראל הפזורים בעולם כולו לעם אחד עם שאיפה לאומית פוליטית אחידה ע"י "השקל" הציוני, שנהיה לחובה לשקלו שנה שנה לכל אלה המודים בפרוגרמת באזל זו, ויחד עם זה נבראה גם ביאות-כוח של עמנו כלפי ממשלות העולם, שנתאשרה אח"כ באופן רשמי ע"י חבר הלאומים, בשם "הסוכנות היהודית לא"י". התנועה הציונית הפוליטית עוררה בעמנו תסיסה גדולה וגרמה לידי

חלוקי דעות גדולות בין רבנינו החשובים והיהודים החרדים במזרח אירופה
 ביחס לתכנה, מטרתה ותוצאותיה של תנועה זו, הרבה מגדולי רבנינו שהתייחסו
 לתנועה זו ברצינות ובמסירות הדרושה ושחררו לתוך תוכה של שאיפתה ומטרתה
 ולמעשי העומדים בראשה, התמסרו לה בכל הם נפשם ונשמתם וכוח תורתם,
 כי כחכמים הרואים את הנולד ראו ברעיון זה הזנה הכל וההצלחה היחידה לעמנו
 גם בחומר וגם ברוח, ועזרו הרבה בכוח השפעתם, שההמונים הרחבים יסופחו
 לתנועה זו ויתמכו בה בכל יכולתם. באופן כזה נוסדה בשנת תרס"ב ההסתדרות
 של אחינו הציונים החרדים והרבנים בשם "מורחי" (מרכז רוחני), ע"י הגאון
 הנודע ר' יצחק יעקב רינס ז"ל מלידה, שמטרתו היא בנין הארץ עפ"י התורה
 והמסורה ולפי הסיסמה: ארץ ישראל לעם ישראל עפ"י תורת ישראל.

לעומת זה הרבה מרבנינו ואדמו"רינו, שהכירו את הציונות רק מרחוק
 באופן שטחי, מתוך כלי שני, ולא שמו לגמרי את לבם לרדת לסוף דעתה,
 תכנה ומטרתה, ביחד אלה שהיו רחוקים מהויות העולם ומשאלות פוליטיות
 בין-לאומיות והושפעו ע"י מלשינים ושונאי ציון שונים — התייחסו להציונות
 ולהציונים בשלילה וגם בהתנגדות גדולה, כי המלשינים האלה השתדלו בכל
 כוחם להראות בכתבי פלסתר שלהם שהוציאו אז, שכל עיקרה של הציונות
 ושאיופות העומדים בראשה לא באה אלא להסיר את עמנו מדרך התורה והמצוה,
 ושכל העוסקים בה הנם אפיקורסים וכופרים בביאת המשיח וכו' וכו', ביחד
 גדולה היתה השפעתם של מלשינים שונים על האדמו"רים של החסידים למיניהם
 בארצות אירופה המזרחית, שבתומת לבם האמינו לדבריהם ונהפכו גם הם
 לשונאי ורודפי הציונים בכל כוחם. כפי שאנו רואים, התנועה הציונית, למרות
 כל המכשולים ששמו לה על דרכה מתנגדיה השונים, הלכה במשך השנים
 והתפתחה מבפנים ומבחוץ; באותה השנה, תרס"ב, נוסדה גם "הקרן הקיימת
 לישראל", שמטרתה היא לגאול את אדמת ארצנו בתרומות העם ולמסרה לרשותו
 של עם ישראל כולו, ואסור למכרה לצמיתות, ואפשר רק להחכירה ל-49 שנה,
 והחוכר מחויב להתישב על האדמה, לעבדה בעצמו ולהשתמש עליה רק בעבודה
 עברית. בשנת תרע"ד, שנת התפרצות המלחמה הקודמת, היו כבר בארץ 44
 מושבות עבריות, אשר נתנו את תבואתן ופריון להמתישבים עליהן. ביסוד
 המושבות הללו נסתיים הנבול שבין התקופה הקודמת, הנקראת "עולם הזה"
 לבין התקופה השניה "ימות המשיח", ונתקיימו בנו דברי ר' אבא, שאמר
 (סנהדרין צ"ח) אין לך קץ מגולה מזה, שנא' ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו
 וכו', ועלינו בזה על השלב הראשון בדרך גאולתנו, כי נתקיימה תפלת ברכת
 השנים שהבאנו לעול, ועברנו בזה לפרק הזמן השני בתקופת "ימות המשיח"
 זו, לקבוצ גלויות, שהנהו הדבר הכי חשוב והעיקר העיקרים שבתנועה הציונית,
 כי אחרי הצהרת בלפור ואישורו של המנדט לא"י ע"י חבר הלאומים, ואח"כ
 גם ע"י ארצות הברית של אמריקה, החלה עליה בהמון של אחינו לארצנו, על
 מנת לבנותה ולהתישב בה באופן שלא היתה עוד דוגמתה במשך ימי גלותנו.
 באותו זמן, בשנת 1920, אחרי המלחמה, נוסדה "הקרן היסוד", המכשיר הכספי
 של ההסתדרות הציונית ע"י מס עצמי, שהתורמים מטילים על עצמם לפי רכושם
 והכנסותיהם, שתפקידו הוא לעזור לעליית עמנו לארץ, לבסס ולפתח בה את

הישוב החקלאי והעירוני, לתמוך בתעשייה העברית וגם בחינוך ותרבות העברית בארץ, ועל ידי כך נתגדל הישוב העברי בארץ ועלה במשך דור אחד פי עשר, מחמשים אלף יהודים שנמצאו בארץ אחרי המלחמה הקודמת, היינו לחצי מיליון, כ"י, ונקודות הישוב העברי הגיעו עד עכשיו ליותר ממאתיים ושמונים, גם השפה והתרבות העברית וספרותה בכל המקצועות עלו ונתפתחו בד בבד עם הגדלת העליה והישוב העברי, והשפה העברית נהיתה לשפה חיה. ביחוד בין הרוד הצעיר, שהיתה בפיהם לשפת אמם; החומר האישי של הישוב הנהו ברובו משמנו ומסלתו של כל המפלגות, הזרמים והמעמדות הנמצאים בקרב עם ישראל בכל העולם כולו.

אחרי התיסדותה ואשורה של "כנסת ישראל" בארץ, שברשותה נמצאים כל הענינים הפנימיים של הישוב, הנהלת בתי הספר, הטלת המסים השונים על האוכלוסיה העברית, הרבנות הראשית, הנהגת הקהלות, העזרה הסוציאלית ועוד הרבה כאלה וכל המפלגות השונות בארץ כמעט נכנעות ומצויות לכל פקודות "הועד הלאומי", העומד בראש כנסת ישראל זו — עלינו על השלב השלישי בדרך גאולתנו, כי ביחד של התגשמותן של שתי התפילות הקודמות: ברכת השנים וקבוץ גלויות, הולכת ומתקיימת קמעה קמעה גם תפילת "השיבה שופטנו כבראשונה", אם כי שלע"ע אנו עוד רחוקים ממלוי תקותנו זו בשלימותה, אולם אנו מקוים שגם זה יתגשם עם גאולתנו השלמה ברוח תורתנו ומסורתנו, ואנו מלאים תקוה, בשם שנתקיימו בנו, במדה ידועה, תוכנם של שלשת התפילות הראשונות בדרך גאולתנו, ומצד השני כבר לקינו די מחבלי משיח, כך יתקיימו בנו בקרוב גם שלשת התפילות ~~אבותינו~~ ^{אבותינו} ויבאנו שנתקיימו קרן עמנו בבנין ירושלים עיר קדשנו וביאת משיח צדקנו, כדברי המימרא שהבאנו למעלה וכיון שכלו הפושעים מתרוממת קרן הצדיקים וכו', וממילא כבר מובן, אם חז"ל כינו במבטאים: רשעים פושעים, זדים וחטאים לאותן ארבעת המפלגות בעמנו שהתנגדו לתנועה הציונית ובנין הארץ, כינו בשם "צדיקים" לאלה שהנם ההפך מהמפלגות הנזכרות, לאלה היהודים שהיו כל הזמן נאמנים ומסורים לתנועה זו, בנו את הארץ והתישבו בה ומתנהגים בדרך התורה והמצוה והם נקראים כאן צדיקים, שיתרומם קרנם, כי מכלל לאו אתה שומע הן.

ונאמר בסגנון דברי הנהגה של התנא ר' עקיבא, שאמר לחבריו הנוכחים (סוף מסכתא מכות) ע"ד נבואתם של אוריה וזכריה: הכתוב אומר, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" וכי מה ענין של יציאת מצרים אצל גאולתנו האחרונה? אלא תלה הכתוב יציאת מצרים לגאולה שבימינו; עד שלא נתקיימה בנו כל אותן ההרפתקאות והגזירות הרעות שבאו על יוצאי מצרים, כדברי הנביא יחזקאל המובא למעלה, הייתי ירא שלא תתקיים בנו גם דברי גאולתם, חרותם וכבושם את הארץ, עכשיו שנתקיימו בנו מאורעותיהם והרפתקאותיהם הרעות בידוע שגם כל דברי גאולתם ונצחונם יתקיימו גם בנו ויבא קץ לכל צרותינו וסבלנו, וה' ינקום לעינינו את נקמת דם אחינו השפוך ונגאל גאולה שלמה ואחינו מכל ארצות פזוריהם יבואו לציון ברנה ושמחת עולם על ראשם.

מכל הנאמר בזה אנו רואים, שהתנועה הציונית וגם תנועת שיבת וחבת ציון שקדמו לה, הולכת בעקבות האמונה של הרעיון המשיחי המסורה לנו מאז

ומעולם וממלאה את תעודותיו ודרישותיו לפי מדת האפשרות שלה והאמצעים שישנם בידה וברשותה, ודרכנו זו שאנו הולכים עליה היא הדרך הסלולה לנו מדור דור; מן נביאינו, חכמינו ורבנינו הראשונים והאחרונים עד דורנו אנו, דורו של „כנסת ישראל“ והישוב בארצנו.

עכשיו נראה את הדרך שהלכנו בה מתנגדי הרעיון הציוני השונים וביחוד „אגודת ישראל“ והעומדים בראשה וכל הנגזרים אחריהם במזיד או בשוגג, ואת האסון והשואה הנוראה שהם המיטו על רבבות אחינו התמימים בפולין ובאירופא כולה.

כבר הבאנו למעלה שבמערב אירופא, במקומות שאחינו הושגו בזכויותיהם ליתר אזרחי הארץ, היה מהלך הרוחות והשקפותיהם על היהדות של הרבה מאחינו אלה שונה תכלית שינוי מיהודי מזרח אירופא. אחינו אלה היו שם מחולקים לשתי עדות שונות, למתבוללים-מתקדמים ולחרדים-אורתודוקסים; העדות של המתבוללים, בתי כנסיותיהם, רבניהם-מטיפיהם ומשמשי קהלותיהם, היו שונים לגמרי מזו של האורתודוקסים גם בחיצוניותם וגם בתוכנם ופנימיותם. הקיצונים שבמתבוללים האלה, מיסודו של הר"ר גיגר וחבריו, לדעה, סברו והפיצו את הדעה בקהלותיהם, שתעודת עם ישראל בעולם היתה רק להפיץ את רעיון אחדות ה' בעולם, בניגוד לעבודת האלילים השונים, שאומות העולם היו שקועים בה. ולתכלית זו, — הם אמרו, — נתפורנו בין האומות השונות בעולם כולו, ואחרי שרעיון זה כבר נתקבל בעולם גם ע"י האמונה הנוצרית וגם ע"י האיסלם, מלאנו בזה כבר את תעודתנו ושליחותנו הנמסרה לנו ואין לנו עוד כל זכות להתקיים בעולם כעם מיוחד בפני עצמו, ואנו צריכים להתבולל בתוך האנושיות כולה ולעבור מן העולם ע"י התכהשות לתורתנו ולמסורתנו, לשפתנו ותרבותנו, עמנו וארצנו שעזבנו אותה לפני כאלפיים שנה, על ידי נשואי תערובות עם העמים השונים שאנו נמצאים בקרבם. וממילא מובן שהמתבוללים הקיצונים האלה — המכונים בשם „רשעים“ — היו המתנגדים הכי גדולים וקשים לרעיון שיבת ציון של רצ"ה קלישר וחבריו ולחרעיון הציוני הפוליטי ההרצלאי. אולם לא רק העדות הקיצוניות אלו אלא אף הקהלות האורתודוקסיות של אחינו החרדים שם, מיסודן של הרב רפאל שמשון הירש, אע"פ שהיו מובדלים ומופרשים מהראשונים בכל הענינים הנוגעים לדת וקיום המצוות שבין אדם למקום, והיו בזה כמעט שווים לאחינו החרדים במזרח אירופא, בכל זאת בכל הדברים הנוגעים להענינים הלאומיים של עמנו דעתם היתה קרובה בהרבה לזו של המתבוללים הנזכרים וכמוהם התנגדו לרעיון הציוני, לבנין הארץ בתור בית לאומי לעמנו כולו, כי גם הם סברו שאין בני ישראל כולם, המפוזרים בארצות שונות, עם לאומי אחד בכל הדברים הנוגעים לעמנו, לארצנו, לממלכתנו ולשפתנו, אלא אנו גרמנים, צרפתים, אונגרים וכו' בני דת משה, וכברו להבליט את אמונתם בה' ובתורתנו אמרו, שעד הזמן שיעשה לנו נסים גלויים מן השמים בזמן ביאת משיח צדקנו, אסור לנו לשוב ולבנות את ארצנו וכו', מפני שיש בזה משום דחיקת הקץ. וועד הרבנים של היהודים „החרדים“, — כביכול, — האלה בגרמניה יצא בעתונות הגרמנית פמחאה נגד הקונגרסים הציוניים.

מנהלי היהדות הזאת במערב אירופא, מתנגדי הציונות, התאספו, כשנתיים

לפני התפרצות המלחמה הקודמת, בעיר קטוביץ ויסקי מלכתחילה אגודה בשם "שלומי אמוני ישראל", שמטרתה היתה לחזק את היהדות האורתודוקסית עפ"י שיטתם ודרכם, ולהלחם בציונים ובציונות עד רדתה. מאליו מובן, שכל מיני מתנגדי הציונות של היהודים החרדים בארצות שונות נספחו מיד אליהם, ביחוד נלוו להם הרבה חסידים שונים של הרבנים בפולין והרבי מגור העמיד את עצמו אז בראשם. הרבה רבנים, שובי"ם ושאר כלי קדש וגם הרבה חסידים מתפללי ה"שטיבלעך" שנטו לציונות נרדפו על ידם עד הרמה וסבלו בעד ציוניותם הרבה מאד, ביחוד בערים הקטנות והחשובות בפולין. במלחמה העולמית הקודמת, כשפולין נכבשה ע"י הגרמנים, (שהיו אז בעלי ברית של טורקיה, וארץ ישראל היתה עוד אז ברשותה, טרם שנכבשה ע"י האנגלים) שלחה ממשלת הכבוש זו לורשה שני רבנים, את הדרי"ם קרליבך ופנחס כהן, שעמדו בראש "האגודה", במטרה להשפיע על יהודי פולין, ליטא ועוד נגד הציונות הפוליטית והבית הלאומי בא"י והטיפו אז להרעיון, שא"י צריכה לשמש לנו רק לענייני דת. ודברי קדושה, להשתטח על קברי הצדיקים בארץ, להתפלל ע"י הכותל המערבי וכדומה, אבל אסור להשתמש בארצנו לעניינים חילוניים, כלכליים ופוליטיים, לעבד את אדמתה להוציא ממנה את יבולת תבואתה ופריה, או להקים בה בתי תעשית ומלאכה שונים, וכל שכן שאסור לנו להשתדל שא"י תהפך למרכז פוליטי לאומי ומדיני בשביל עמנו בעולם כולו. ברוח זה הוציאו אז את העתון "דאס יודישע ווארט" בורשה, הנערך אז ע"י נחום ליב וינגוט. הרבנים הנזכרים השפיעו אז על האדמו"רים והרבנים בפולין מדעותיהם האנטיציוניות בכל האמצעים שברשותם ושברשותה של ממשלת הכיבוש, ע"י מסירת רשיונות ומונופולים שונים לכמה דברים הנחוצים לנו, כגון ספירת של פסח וכדומה וע"י הגדלת שכר הרבנים בהרבה קהלות ועוד כאלה. באופן כזה רכשו להם מעריצים ואוהדים הרבה לאגודה זו. וכל מיני מתנגדי הציונות והציונים, תחת מסוה של ידאת שמים ויהדות חרדית התרכזו בה, ומאז ועד היום נעשתה האגודה, ששנתה אח"כ את שמה ל"אגודת ישראל", לראש החזית העולמית ללחום עם כל מה שיש לו יחס וקשר עם הציונות והציונים. אחרי שנחרבה היהדות באירופה וקהילות ישראל בפולין אינן מתקיימות עוד, העבירה "האגודה" את כל החזית שלה עם קציניהם וגנירליהם לארצנו, ולוחמים ביחוד נגד "כנסת ישראל", שבה מתרכזים כל ענייני הישוב כולו, הרבנות הראשית מגאוני הארץ, רבני הקהילות השונות והרבה אדמו"רים הנמצאים בארץ, עם כל המון בית ישראל החרדים לדבר ה'. ומה הן התוצאות של שתי המפלגות הללו, הסותרות זו את זו, התנועה הציונית לסיעותיה השונות: "המזרחי", "הפועל-המזרחי" ועוד מצד אחד, ו"אגודת ישראל" ושאר מתנגדי הרעיון הציוני, הלוחמות במשך כל הזמן עד היום הזה נגדה, מצד השני? נדמה לנו שהתשובה על שאלה זו היא מאד פשוטה וקצרה, כבר הראינו למעלה, שע"י עבודת הציונים נתגדל הישוב בארץ פי עשר, מהמשים אלף יהודים שהיו נמצאים בארץ, — בסוף המלחמה הקודמת, הגיענו לחצי מיליון יהודים, כ"י, ונקודות הישוב עלו עד כדי מאתיים ושמונים, השפה העברית נהיתה לשפת האם ביחוד להדור הצעיר; "המזרחי" ו"הפועל-המזרחי" השתדלו בכל כוחם לבנות מושבות של יהודים חרדים,

לחושבים רבנים, שובי"ם בכל הקהילות, בנו בתי כנסיות לתורה ולתפילה, יסדו ישיבות יובתי ספר דתים לבניהם ובנותיהם, הקימו במקומות הרבה מטבחים כשרים, השתדלו לתת תוקף לחוקי-שבת בהרבה מקומות ובדרך כלל הם עוסקים שיוכל שלטון התורה ומצוותיה בחיים הצבוריים שלנו בארץ, ובמעשיהם אלה הצילו הציונים לסוגיהם השונים את שארית הפליטה מכליון והשמדה בארצות הגלות, בעזרם לעלותה ארצה ולחיות בה חיי עם השב לתחיה. לעומת זאת „אגודת ישראל" וההולכים בעקבותיה ביהוד עם שאר המפלגות הנזכרות, שמנעו אלפים ורבבות מאחינו מלעלות ארצה ולהתישב בה, גרמו בזה שנתך עליהם חמת חבלי משיח והושמדו מתחת שמי ה'.

עכשיו שכבר הוברר לנו להלכה ולמעשי דרכי גאולתנו החיוביים והשליליים, הטובים והרעים, וגם ידוע לנו הדרכים שהלכו בהן הציונים-החרדים, „המזרחי" ו„הפועל המזרחי" במשך כל הזמן, עד שהגיעו להגשמת שאיפתם במדה ידועה, עד כדי קבוצ גליות ועוד, ומצד השני הוברר לנו דעתם ומעשיהם של מתנגדי הציונות ו„אגודת ישראל" וכל הנגזרים אחריהם, והדרכים שהם בחרו להם ללכת בהן — אפשר כבר לנו לעבור לתוכן המכתב של כ"ת, להנחותיו ולמסקנותיו ולראות במה הן נכונות וצודקות ובמה לא.

בהנחה הראשונה של המכתב כ"ת בא לידו ההלטה, שעתה היא עת צרה ליעקב, שכמוהו לא היתה עוד בישראל והצרות המתגברות עלינו הן „חבלי משיח" וצדיק באמונתו יחיה. הדברים נכונים ואמיתים מאד ואין מי שיכחישם; אבל ביהוד עם זה יש להתפלל מאד ע"ז, שכ"ת סתם כ"כ את דבריו ולא גילה לנו את הסיבה שהביאה לידי הצרות וחבלי משיח אלה, מהו החטא שגרם לזה, ומי חמה החוטאים, הצריכים להזור בתשובה שלימה על זה, ומהו התשובה המתאימה על חטאים כאלה, הלא בהמנעו מאתנו לדעת כל זאת, — את נפש עמנו כולו הוא קובע בזה? האם בשעה שעסק בעניניו של חבלי משיח, בסוגיה כה קשה וחמורה לעמנו כולו, לא שם לבו כלל למאמרי חז"ל העיקריים בענין זה, לדברי הגמרא במגילה י"ז וסנהדרין צ"ח המובא לעיל, שלפיהן חבלי משיח פוגעים קשה גם ביהודים העוסקים בתורה ובגמילות חסדים, מפני שהגורם לזה הוא אך ורק אותו החטא של ימי עזרא שלא עלו להתישב בארצנו? ומי הם האשמים הכי גדולים בין היהודים החרדים בחטא זה אם לא „אגודת ישראל", החצרים של האדמו"רים בפולין ובראשם החצר מגור? שבמשך כל הזמן התנגדו בכל כוחם להרעיון הציוני ומנעו רבבות מאחינו התמימים בפולין מלעלות ולבנות את הארץ ברוח התורה והמסורה, ולא הלכו בדרך „המזרחי" ו„הפועל המזרחי" ובאלה? האם דמי אחינו אלה, שנהרגו, שנשחטו ושנקברו חיים בפולין אינם צועקים אלינו מן האדמה, שמתנגדי הציונות ובנין הארץ אלה, היו הגורמים הראשיים באסונם ובמותם, בעוד שלא אלפים ולרבבות מהם אפשר היה לעלות ארצה לבנותה ולהבנות ממנה? יתאר נא כל אחד בנפשו לרגע, איך היה מצב היהדות בארץ אלמלי היו כל אחינו החרדים והתמימים בפולין ובשאר הארצות סרים למשמעתם ושומעים לעצתם של אותם האדמו"רים, התאחדו עם הציונים החרדים והיו שוקלים במשך כל הזמן את שקליהם, תמכו בקרנות הציוניות ושלחו את ציריהם להקונגרסים הציוניים, כמו שהשתתפו בכל עניני ההקלות בעריהם עם כל שאר המפלגות

החילוניות וההפשיות „הבוגד“ הפולקסיטים והשמאלים הקיצוניים השונים, או לכל הפחות היו מפעילים את חסידיהם ואנשי שלומם לעלות ארצה ולהתישב בה לאליהם ורובבותיהם — כי אז הלא היינו אנחנו החרדים הרוב בתנועה זו וכל מוסדות הציוניים היו נמצאים תחת ידינו והשפעתנו אנו, והיינו בונים את הארץ ברוח תורתנו ומצוותיה ורובבות מאחינו החרדים האלה עם מנהליהם, רבניהם ואדמו"ריהם שהושמדו באירופא היו חיים כאן בארץ, חיים נעימים ומאושרים. ועכשיו, רבנו הנכבד, ראו מה שגרמתם בהתנגדותכם לציונות ובנין הארץ בכלל!... מחכים אנו בקוצר רוח לתשובתו הבלתי מפלגתית על כל שאלותינו אלו, כי בטוהים אנו שלא יחשוד אותנו בשאלותינו, שמתוך שנאה או קנאה, חלילה, אנו דורשים זאת ממנו; כותבים אנו את דברינו אלה בדם לבבנו מחובתנו להאמת, לתורתנו, עמנו וארצנו.

בהנחה ובמסקנה שניה כ"ת כותב, שעלינו להתחזק בקיום תורה ומצוות, בחינוך הבנים והבנות בדרך התורה ובאהבת ישראל ומסים בדברי המדרש תנחומא, שאין ישראל נגאלין עד שיהיו כולם אגודה אחת. בוראי יודה כל אחד, שכל הדברים האלה כשהם לעצמם צודקים ואמתים מאד, אבל בכל זאת השואל ישאל, מדוע קשר את הדברים האלה דוקא בחבלי משיח, הלא על החובה לקיים את התורה ומצוותיה עלינו ועל בנינו, ובתוכם גם את המצוה „ואהבת לרעך כמוך“, אנו מושבעים ועומדים עוד מהר סיני ועלינו לקיימן בכל הזמנים, המקומות והמצבים שאנו נמצאים בהם ולא דוקא בשעת חבלי משיח, וברוח זה מחויבים אנו להנך גם את בנינו ובנותינו, ומדוע תלה כ"ת תניא בדלא תניא? הלא התרים היחיד המציל אותנו מחבלי משיח ומפורענויותיהם הוא רק העליה והתישבות בארצנו, כי כפי שנתבאר לנו כבר, חבלי משיח פוגעים ביהודי הגלות אפילו אם הם עוסקים בתורה ובגמ"ה, כי רק אם נתישב בארצנו ונחיה בה עפ"י התורה והמצוה ובאהבת ישראל תתקיים בנו דברי המדרש הנזכר. ואת התפקיד החשוב הזה בארץ ממלא כל הזמן לא מתנגדי הציונות ואנו"י, אלא המזרחי, הפועל המזרחי וכל אלה ההולכים בעקבותם, כמו שבארנו זאת לעיל, והם גם גרמו שנתקיימו בנו דברי הנביא: „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“, לפני שנתיים ככ"ב להודש יוני למספרם נעשה לכל הישוב העברי בארץ גם גדול היוצא מגדר הרגיל, השונא הכי גדול שלנו עם צבאו נמצא אז בעירק ובסוריה הקרובה וכבר עמדו על מפתן ארצנו וקול נפץ היריות נשמעו כבר בערי ארצנו, ולפני שנה בעמדו קרוב לנו, בגבולי מצרים וארצנו, ולהישוב כולו היתה צופיה אז סכנת הרג וחרב ואבדן, כהכרזת נבואותיו יום יום ברדיו, ופתאום נעשה גם והוכה שוק על ירך באל-עלמיון, והתחילה מיד בריחתו משם בלי קץ וגבול, שלא בדרך הטבע. ולמרות זאת, ששונאינו אלה התפארו כל הזמן, שמה שבנינו אנו במשך עשרות שנים יחריבום בימים אחדים, נעשתה פתאום מהפכה בהלך מחשבתם, ובחמלת ה' עלינו עזבו שונאינו אלה את החזית הזו ועלו עם מחניהם לרוסיה הסובייטית, ששם ינחלו מפלתם ותבוסתם תהיה שלימה, ואנחנו נצלו באופן נסי מהסכנה שהיתה צפויה לנו, בעוד שהמפלגות האחרות, שמנעו את אחינו מלעלות ארצה והפורצים בחומת אחרותנו והעוברים בגאווה ובוז על דברי המדרש הנזכר, גרמו לתוצאות מרות וקשות לעמנו.

בחלק שני של המכתב בהנחה השלישית כ"ת מודיע לנו בהבלטה יתרה, שהשקיע הרבה עבודה ביסודה וחיוזקה של "אגודת ישראל" ביחוד בפולין להרמת קרן התורה והיהדות, ועבשיו שהכל חרב, עלינו להתאחד באגו"י לעבוד שכם אחד לחיוזק היהדות ובפרט בארה"ק, ומשמיע לנו באופן מיוחד בסוף דבריו, שדעתו והשקפתו כאז כן עתה היא אך ורק להחזקת "אגודת ישראל" ודעתו נגד מפלגות אחרים (אחרות?) הנוטים מדרך הסלולה לנו מדור דור ידוע מכבר, ולכן הוא מבקש מכל אחד לסייע לאגו"י הן בגופו והן בממונו וכו' כדי להציל את שארית הפליטה וכו'.

על הדברים האלה בודאי ישאל כל בר דעת, הלא הם הופרכו והוסתרו כבר מדברי עצמו הקודמים, שאמר בראשית מכתבו, שהצרות המתגברות עלינו, ושהחריבו את היהדות באירופא וביחוד בפולין, הן חבלי משיח, שלפי דברי הגמרא במגילה וסנהדרין הנ"ל הם באים על אחינו בעת קבוצ גלויות, מפני החטא שלא עלו והתישבו בארצנו, אם כן מוכרח הוא להודות שהציונים וכל הנלוים להם צדקו במעשיהם, שבנו את הארץ והגדילו בה את הישוב פי עשר משהיה, ובוה, שלא שמעו לקולכם ולכל מתנגדי הציונות, הצילו את שארית פליטת עמנו באירופא מכליון והשמדה, ועל ידי פעולותיהם הגדולות בארץ נתקומו התפלות ברכת השנים וקבוצ גלויות ועוד, ומתפתחות והולכות גם קיומן של שאר התפלות בדרך גאולתנו, וכ"ת ביסוד "אגודת ישראל" ביחד עם שאר המפלגות האנטיציוניות הביאו להפך פורעניות והשמדה ע"י חבלי משיח, שהוא בעצמו מודה בהם, על אחינו בפולין ועוד, אשר שמעו לעצתכם ונשארו בארצות גלותם. ואם כן הדבר, איזה טעם והבנה יש בהתפארותו, שהרבה עבודה השקיע ביסודה וחיוזקה של אגודת ישראל אתמהא! הלא רואים אנו שגם גדולי הרבנים ואדמו"רים הרבה שהתנגדו כמו כן לציונים ולציונות ואסרו עלינו את העליה לארץ הוכרחו סוף סוף לעזוב את דרכם הנלוזה זו, וכשהיתה להם רק אפשרויות כל שהוא עלו גם הם לביתנו הלאומי והתישבו בה ואלה שנשארו במקומם הושמדו יחד עם חורבן קהלותיהם, וכ"ת בכבודו ובעצמו למרות התנגדותו הגדולה לכל המפלגות הציוניות, כמו שהוא בעצמו מבטא בסוף מכתבו ולמרות עבודתו המרובה לחיוזקו של אגו"י בפולין, מוכרח היה לשוב לעת זקנתו ככלות כוחו לארצנו, — שעזב אותה זה פעמיים, — ולחתישב בה בקביעות עם משפחתו ואנשי שלומו, הלא בזה עצמו הוא מראה בעליל ששיטת הציונים החרדים בבנין הארץ והתישבותה היא הדרך האמיתית המתאימה לתורתנו, נביאינו ומסורתנו, ו"אגודת ישראל" וחבריהם מתנגדי הציונות. — בדאים, ואיך זה יוכל מיד אחר כך להוסיף חטא על פשע ולבוא בהודעה ובדרישה מוחלטת כזו לכל החרדים לדבר ה', שדעתו כאז כן גם עתה הוא אך ורק בהחזקת "אגודת ישראל" ובפרט באה"ק, להתאחד עמה ולסייע לה בין בגופו ובין בממונו וכו'? האם כ"כ כבר טחו עיניו מראות מה שהתרחש מסביבו עד כאן בפולין, ועבשיו פה בארץ?

מלבד זאת יקשה כ"א, הלא בהנחה שנייה שבמכתבו הוא דורש להתחזק בקיום התורה ומצוות וגם באהבת ובאחזקות ישראל, בדברי התנחומא, ובדרך זו לחנך גם את בנינו ובנותינו. ואיך זה הוא סותר מיד את דבריו הוא ודברי המדרש שהביא, בדרישתו להפרד מכלל הישוב בארץ, מ"כנסת ישראל" של, שבראשו

עומדת הרבנות הראשית וחבריהם רבני הקהילות, גאונים וגדולים בתורה, אדמו"רים שונים שעלו ארצה, — ולהתחבר אך ורק עם „אגודת ישראל“, המתנדלים והפורשים את עצמם מכלל אחינו החרדים באמת ובתמים לדבר ה', ופותחים להם משרדים מיוחדים לחופה וקידושין ומטבחים לשחיטה נפרדת ע"י רבנים משיגי גבול, הגורמים במעשיהם לכל מיני תקלות בחיי משפחה ופתיחת אטלזים של נבלות וטרפות ובשר גמל, ומחרסים במעשיהם את חומת אחדות ישראל ושלמות הקהילות בארץ ומביאים בזה לידי חילול השם, בזיון התורה וכבוד רבנינו הגאונים העומדים בראש קהלותינו. די להראות על עובדה מחפירה אחת, שלא נשמע כמותה, על ההתנפלות המגונה של „אגודת ישראל“, ביחוד מחסידי גור, עם צעריהם באבנים בכיסם בשבת אחה"צ פ' בחקותי כ"ד אייר תש"ג, על הרב הראשי, הגאון הגדול רמ"א עמיאל שליטא, בביהכ"נ הגדול בת"א, בשעה שחטיפה לפני המתפללים שם בדברי תורה ומוסר, כדרכו תמיד להפיץ תורה ברכים וביחוד בקרב הדור הצעיר. האין מעשים מגונים ומחפירים כאלה, המחללים את כבוד ישראל כולו, מביאים לידי שנאת חנם בין אחינו, שגרמה לחורבן בית מקדשנו ?

גם כבוד האדמו"רים לבית רוזין, שגם הם לא היו נמנים בשורות של הציונים בעריהם בחו"ל, בכל זאת כשעלו ארצה לרגלי המצב הטרגי של אחינו באירופא והכירו מקבוב את המצב האמיתי כמו שהוא ביישוב בארץ, חזרו מטעותם ובדברים צודקים וגאונים, בהרגשת האחריות שעליהם בשעה מכריעה זו, יצאו במכתבם הגלוי להזהיר את אחינו החרדים הסרים למשמעתם מלכת בדרכים הנלוזים ש„אגודת ישראל“ אומרת להוליך אותם בהן, הרחוקים מדרכי תורתנו האמתיים, באותו גליון „היסוד“ התפרסם ~~המכתב~~ המשותף בזה"ל : ב"ה, יום ה' לסדר ונתתי שלום בארץ, כ"ב אייר תש"ג. לכבוד הרבנות הראשית למחוז יפו ות"א. הודעת כ"ת, כי יצאו אנשים מקרבנו ופתחו להם משרד לנשואים ומסדרים חופה וקידושין ביד רמה, גרמה לנו צער הרבה. מה רבה התקלה הכרוכה בזה ! עלולה היא להרוס ח"ו את אחדות הקהילה ולנתוץ את יסודות השלום והאחווה, גם לזלזול גדול הוא בכבוד הרבנים היקרים והמפורסמים, אשר עדתנו כחרה בהם לעמוד בראשה ולעבוד את עבודת הקודש, לעת כזאת עת צרה היא ליעקב מאין כמותה, שהחובה מוטלת עלינו לפשפש במעשינו ולתקן את המעוות — מן זה ואיזה הוא אשר ימלאנו לבו להרבות ח"ו שנאת חנם בישראל ? הלא היא שגרמה לחורבן בית מקדשנו ובית חיינו ! הנה כי כן הננו מביעים בזה את מחאתנו נגד הפרצה הזאת ואנו מזוהרים בכל תוקף : חלילה לנו מלכת בדרך ההתפרדות וההתפוררות, כי תהו לא דרך היא : חלילה לנו לעשות אגודות אגודות, כי קדושת ישראל תלויה באחדות האומה (כלי יקר, דברים א, א), ואין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן כאגודה אחת (תנחומא, נצבים סוף"א) ואנו תפלה למי שהשלום שלו, כי יברך את עמו ישראל בשלום". וכך עמא בולחו אית בהו שלום ולא אית בהו מארי דבבי, קוב"ה חיים עליהו.

(—) ישראל במוה"ך מרדכי פייבוש (מהוסיאטין). ישראל במוה"ר יצחק זצ"ל (מבויאן), יעקב פרידמן במוה"ר יצחק (מבהוש).

דברי האדמו"רים האלה היוצאים מן הלב על קדושת ואחדות ישראל כולו בודאי יכנסו ללבות כל אחינו החרדים והמסורים באמת לתורתנו, ארצנו ועמנו,

ובל פרטי מלכתבם מתאימים לדברי התנחומא, שהם מביאים ראיה לדבריהם הצודקים, אבל דברי כ"ת שהתאחד עם אגו"י המתבדלים מכנסת ישראל, רבניו, גאונים ומנהיגיו להגדיל בזה את הפירוד ושנאת הנם בעמנו, הם ממש ההיפך והסתירה הגמורה לאותו דברי המדרש שהוא מביא מקודם, ועל סתירה זו כבר העירו גם בעתונות היומית.

ויש עוד לשאול את כ"ת, האם מאז שחתאחד עם אגו"י של יהודי גרמניה ועד כה, זה יותר משלושים שנה, טרם עלה בידו להכיר את השקפתם המיוחדת שלהם, מאז שהושנו בזכיותיהם לשאר תושבי הארץ, שהנם בניגוד גמור לשיטתם ודרכם של עמנו בולו מדור דור בנוגע לעמנו, ארצנו ואף לתורתנו ומסורתנו? הלא הם הם שאמרו, שבני ישראל המפוזרים בארצות שונות בעולם הנם רק כתה דתית אחת בנוגע למצוות שבין אדם למקום ולחבירו, אבל במצוות השייכות לעם, לארץ, למלוכה לשפה ולכל הדברים הקשורים בזה הם חלק בלתי נפרד מהעם הגרמני, האונגרי וכו' ובכל הדברים האלה אין להם כל קשר, ויחס לבני ישראל, שפסקו כבר להיות עם אחד והטיבה לאומית אחת בעולם. ושיטתם זו הביאתם להתנגד כל הזמן, מימות רצ"ה קלישך ז"ל עד ימינו אלה, להרעיון הציוני ובנין ארצנו, כהודעת „רבני המהאח" שהבאנו למעלה, והאם איננו רואים שאפילו אלה, שהוכרחו מחמת המצוק הנאצי לבוא הנח, מתנגעים ברובם לשוב לארצם, כשרק ישונה שם המצב המדיני בנוגע ליהודים, ולעזוב את ארצנו, ובסתר לבם הם מתפללים לשנה הבאה בגרמניה, אונגריה, טשכוסלובקיה ועוד, ואנו שואלים האין ביהדות כזו פשיעה גדולה בעיקרי תורתנו ומצוותיה, שכמעט מחציתם של התרי"ג מצוות קשורות בעניני ארצנו, עמנו, ממלכתנו שפתנו ובכל מה ששייכים לזה? ואיך זה דורש כ"ת מיהודים חרדים לדבר ה' להתאחד דוקא עם יהודים מזויפים כאלה, החרדים רק לחלק ממצוות תורתנו המוצאות חן בעיניהם והמתאימים לחיי הגויים בארצותיהם, ולא עם אלה היהודים החרדים השואפים לקיים בפועל את כל מצוות תורתנו ומסורתנו בארצנו אנו? וכלל גדול הוא, עבירה גוררת עבירה, כמו שם, בארצות מערב אירופא, כן גם כאן הם מתבדלים ומפרישים את עצמם מן הצבור ומ„כנסת ישראל". כולל ע"י משרדים מיוחדים לנשואים, חו"ק, איטליזם מיוחדים של שהיטה נפרדת וכדומה וגורמים למכשולים גדולים בחיי המשפחה וטהרתה במאכלות אסורות וכדומה. האם לא ידוע לו מה שגרמה ההשיטה הנפרדת של ה„אגודה" ביפו, מימות הרב הידוע ממקוב על היום, שהסיבה למכירת בשר נבילה וטרפה ואח"כ לפתיחת איטלזי טרפה בפרהסיא, כמו שנתברר הדבר בשעתו ע"י בית דינו של הרב א"י הכהן קוק ז"ל? והאם אינו מבין שבאם „האגודה" תפרוץ את הגדר ותפתח בארץ משרדים מיוחדים לחופה וקידושין יגרמו בזה שהחילונים והשמאלים הקיצונים יפתחו אח"כ משרדים לנשואי אזרחיים? האינו מבין עוד שמעשים כאלה מצד האגודה, מלבד מה שהם פורצים בזה את חומת דתנו, הם גם קובעים את נפש עמנו כולו, מחריכים את אחדותנו בשעה רצינית ואחרית כזו וגורמים במעשיהם לחילול שם שמים ועם ישראל בעולם, ואחרית הדברים הנתעבים האלה מי ישורנה? וכשם שמתנגדינו אלה השפילו ודכאו את כבוד ישראל בארצות הגולה, באתנן זכויות מדומות ומחירי נזיד עדשים, באכלם על כל צער „קורצא בני מלכא", הלשינו על יתר חלקי עמנו, שאינם נאמנים לארצות

גלותם, כן גם כאן בארץ, הם עוזרים לשונאינו מבחוץ בהתנגדותם לעצמאותנו ולממלכתנו בארצנו ואחרית תקותנו. די להראות על המאמרים המחפירים האחרונים של העומד בראש „אגודת ישראל“ העולמית, ה' יעקב רוזנחיים וחבריו בעתוני אמריקא, המלאים שנאה וארס נגד כלל עמנו, שאינם ב„אגודת ישראל“, ולזה כבודו קורא „דרך הסלולה מדור דור“? ועל זה הוא אומר „כזה דאה וקדש? ! אוי לאותה בושה !

אולם הדבר המפליא והמועז את הקורא עד עומק נפשו ונשמתו יותר מכל הדברים המוזרים הוא סוף דברי מכתבו, האומר: „ודעתי נגד מפלגות אחרים (אחרות?) הנוטים מדרך הסלולה לנו מדור דור ידוע מכבר“, הסגנון של יוהרא וגנדרנות הזה כלפי עצמו והחירוף והגידוף שלא נשמע כמוהו כלפי כלל ישראל כולו, שאיננו ב„אגודת ישראל“, מכריח אותנו לשאול את כב', מי נתן לו הסמכות והרשות במידה כה גדולה ורחבה כזו, להוציא פסק דין חמור וקשה כזה על כל ציבור החרדים בעולם שאינם ב„אגודה“, שהם כולם, עם רבניהם, גדוליהם וגאונים, צדיקהם ואדמו"רהם, בארץ ובחוץ לארץ — שהם כולם נטו מדרך הסלולה לנו מדור דור? במה סרו מדרך הסלולה הזו, באיזה הטאים, האם בזה שמלאו את שאיפת עמנו שבתפילה „ברך עלינו, תקע בשופר גדול לחרותנו, השיבה שופטינו“ ועוד, לא רק בפיהם אלא גם בגופם ובממונם, והלכו בזה בדרך שהתוו לכולנו נביאינו וזקנינו מימי עזרא, חז"ל וכל גדולנו עד דורנו אנו, תמכו ברעיון הציוני ומוסדותיו, עזבו את ארצות גלותם ועלו לארצנו ובנו אותה לבית לאומי לעמנו כולו להציל את שארית הפליטה? או אולי בזה, שלא הלכו שבי אחרי הדוקטורים — רבני גרמניה, מיסדי „אגודת ישראל“ והתנגדו להם ולשיטתם, שיטת ההתבוללות למחצה, לשליש ולרביע, האוסרת לנו לעלות ולבנות את ארצנו למדינה לאומית לעמנו וגרמו בזה להשמדת כשלושה מיליונים יהודים תמימים באירופא, ששמעו בקולם ונשארו בארצות גלותם? האם לא רעדו ידיו ואצבעותיו ופניו לא חווירו מבושה כלפי הקדושים שנהרגו והומתו בארצות גלותם בעטיה של אגו"י והעומדים בראשה ומדברים בשמה ובשבתה? האם חושב הוא שבדבריו אלה יחפה על החטא הבלתי יכופר של „אגודת ישראל“ וחבריהם, כל שאר מתנגדי הרעיון הציוני, שהמיטו את השואה הגדולה על אחינו בפולין, ע"ז שיוציא על המפלגות שאינן ב„אגודה“ דבה כזאת, שהם כולם נטו מדרך הסלולה לנו מדור דור? לא ולא! הכתם השחור הזה על כל מתנגדי הרעיון הציוני לא ימחה מהם וישארו לדראון עולם בתולדות עמנו. האם שנאתו להציונים, אפילו למפלגות החרדים שבתם, קלקלה כ"כ אצלו את השורה עד שלא יוכל כבר להבחין בין תכלת לקלא אילן והאם החרדי החיצוני של האנטיציונים, חברי אגו"י, כל כך עווה את עיניו עד כדי סלופים והוצאות דיבה כאלה? אתמהא! וכדרך כלל נשאל אותו שאלה מאד פשוטה ותמה, ויסלח לנו על זה, מי שכל הזמן, זה עשרות בשנים, הפגיע להעבודה הציונית ובנין הארץ ע"י החרדים, וכשראה אחרי המלחמה הקודמת, שסוף סוף התנגדותו אינה מועילה והארץ תבנה ותתישב מבניה ונתאשרה ע"י חבר הלאומים לבית לאומי לעמנו, היה מוכרח גם הוא לעלות ולקנות בארץ מה שהוא; אולם נתקיים בו דברי חז"ל (ב"ק) „כד רגיו רעיה על ענא עביר לנגדה סימותא“. ובמקום לקנות בת"א, בעיר העברית, קנה בעיר

הערבית יפו וחזר לחוץ לארץ. הקניה הזאת גרמה לו חרפה ודראון עולם, כמו המושבה הידועה של ה"אגודה", "מחנה ישראל"; על רכושנו הלאומי והיש היהודי בארץ לא נוסף כלום, ובמובן המוסרי לא הוסיף המקום הרבה כבוד לכולנו... וכאשר הורע אחר כך המצב בפולין שב עוד הפעם ארצה והתישב בירושלים. אולם גם הפעם עזב את הארץ וירושלים עיר הקודש ושב לגלות פולין, ורק אז כשחבלי המשיח בכל מאה האתון פגעו באחינו שמה וחרב חדה של הנאצים היתה מונחת כבר על צוארו, השאיר את כל אחינו שם מתבוססים בדמם ולעת זקנתו עלה עם משפחתו ואנשי שלומו ארצה, שבור ורצוף בגופו ורוחו ומעמיד פנים כאילו עשה לנו בזה טובה שאין במוה ומצדיק את הדין על אחינו בפולין, שצרותיהם הם חבלי המשיח, האין בזה משום לועג לרש? במקום שהוא פוסל את האחרים היה צריך במקום זה לברוק את מצפוננו הוא אם איננו אחראי לכל האסון של חבלי משיח שבאו עליהם לפי דבריו, שהרבה מהם היו יכולים כבר להיות בארצנו עם משפחתם חיים של כבוד, אלמלא הוא הפריע להם בדעתו והשקפתו מלעלות ארצה, ולמצער לא היה צריך גם כאן בארץ להגדיל את שנאת החנם בין אחינו, העושה שמות וכליה, חלילה, בשארות הפליטה של היהדות החרדית בארצנו. כל כרכוריו ודבריו לא יועילו לו להצדיק את שיטתו האנטיציונית, שהתמסר לה מעודו ועד היום הזה, שגרמו להשמדת שלושת מיליוני יהודים בפולין ובאירופה כולה ובגנותו את מפלגות החרדים הציונים שהצילו בדרכם ובמעשיהם בכנין הארץ על פי התורה והמסורה את שארית פליטת עמנו. והגורל של כל מתנגדי "כנסת ישראל" בארצנו כבר נחתך לחרפה ולדראון ע"י כל הישוב, שאויר ארצנו החכים אותם להכיר בין אמת ושקר, ולדוגמא די להראות על העובדה, שאחרי פרסומו של מכתבו יצאו השתא מ"כנסת ישראל" ביחד עם כל השמאלים הקיצונים לא יותר מ-86 איש בכל הארץ, ובמקומם נוספו יותר משלושת אלפים וארבע מאות מבוגרים. ואנו בטוחים, שיקוב הדין (של ששת התפלות בשמונה עשרה ברכות: ברכת השנים, קבוץ גלויות ועוד, שהציונים קימו אותם לא רק בפיהם אלא גם בגופם ובממונם, כפי הדרך שהראו לנו נביאינו וחכמינו מדור דור) את ההר (גור בלע"ז).

סוף כל סוף, כ"ת לא יוכל להשאיר כפוי טובה להציונים החרדים על כל מה שעשו בארץ לעמנו כולו ובתוכם גם למשפחתו ולו בעצמו, ואחרי שה' עזר לו וניצל מידי הנאצים שארבו לחייו, ועלה בידו להתישב גם הפעם בארצנו ליהנות לעת זקנתו מפרי עבודתם, צריך ומחויב הוא להודות על האמת ששנה שלא מדעת במשך כל הזמן הזה להרעיון הציוני ונושאי דגלו ולהצטרף בגופו ובנפשו להבנים הבונים האלה ולהשפיע בכל כחו ויכולתו לאחדות עמנו כולו ולשלומנו, לאהבת ישראל באמת ובתמים. בירא דשתית מיניה לא תשדי בי קלא (אבן), (ב"ק צ"ב: ומדרש תנחומא פ' מטות) וכי זה הוא מן הנמוס של תורתנו ומסורתנו לזרוק אבנים על אנשים שטרחו ועמלו עד שיצרו בזיעת אפם לו ולאחרים מקום מקלט עם הנוחיות האפשרות של תנאי מנוחה ומרגוע, שכבודו משתמש בהם יום יום? ואז כשכלנו נתאחד למטרה אחת לטובת כל עמנו, ארצנו ותורתנו השלמה, אז נוכל לקוות שה' יאמר לצרותינו די! ונגיע לקץ גאולתנו המשווה, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

סיום

בסוף מחברת זו חושב אני לנחוצ לציין ולהעיר את הקוראים עד כמה שיש לשים לב לכל מיני הכרוזים וקו"ס של הפוליטיקאים השונים העומדים בראש המפלגות הסותרות והמריבות זו את זו ועד כמה שהם רחוקים מן האמת וזרים לרוח תורתנו, ש"דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום". לתכלית זו כדאי להביא בזה את תוכן שלושת הכרוזים שנפוצו בין הקהל בזמן האחרון: א. את הכרוז של "היראים והחסידים" בירושלים נגד "אגודת ישראל" (בקשר לזה שהאגודה פירסמה קו"ס בח' אייר לצאת "מכנסת ישראל") "שהיא אסורה באיסור חמור מטעם הגאונים צדיקי ארץ". בכרוז נאמר: "לכן אנו מזכירים, כי הצדיקים הראשונים במלאכים, האדמו"רים והגאונים, אסרו את "אגודת ישראל", הם ומכ"ע שלהם "קול ישראל", "הדרך" וכיו"ב נאסר עלינו איסור חמור — — — ואסור להתחבר עמהם".

הכרוז מזכיר את האיסור על "האגודה" שהוחלט עליו בעיר משאפ (הונגריה) ובין החתומים עליו: הרבי ממונקאטש, הרב דוינאסקי, הרבי מקומאר'נה, הרבי מבלז, הרבי מצאנז, הרבי מלובאביטש, הרבי מאלכסנדר, הגאון הראגאט'שובי ועוד. הדור אתם ראו — נאמר עוד בכרוז "היראים" — מה צדקו דברי אלקים חיים של הגאונים צדיקי ארץ, שאסרו את "האגודה" ומה עלתה בסופם שיסדו בתי ספר, "חורב", שלומדים בהם בחורים וגם בתולות יחדיו. ויתר מעשיהם זר מעשיהם שהכל יודעים. וגם ענין היתומים מפולין ופרס, ששתקו כל הזמן וניהלו מו"מ עם החפשים שיתנו להם חלק יותר גדול, מי נתן להם רשות להפקיר אפילו ילד אחד מהיתומים האומללים הללו ודמו דמי סומק טפי? למה לא הרעישו שבכלל לא ימסרו הנפשות הנפלטות הללו למפלגות, רק יעשו מוסד מיוחד בשבילם על פי דרך ישראל סבא. והמה לא כן עשו, רק החניפו לרשעים ורצו לעשות מסחרים, ורק לבסוף שלא הצליחו והמזרחיסטים לקחו כמה מאות ילדים ולהם לא הגיע לחלקם רק שלושים, רק עכשיו התחילו לכתוב במכ"ע שלהם, אבל שתקו עד הסוף ולמה? מפני שפאליטיקער גדולים הם והכל אצלם רק פאליטיק בלבד, ולא היה שום ריווח וטובה להילדים האומללים אם יהיו נמסרים לחינוך של "החורב" החורב ר"ל, ומלאך המות מה לו הכא ומה לו התם, כל דרכיהם נלוזות ועקומות. לכן כל שומר נפשו ונפש טפיו ירחק מהם ומהמונם ונהיה כאבותינו מבלי לזוז זיו כל שהוא ח"ו "והאגודות" אסור מן התרה". ("הצפה" מיום י"ט אייר תש"ג, 24.5.43).

ב. הכרוז שכמכתבו של הרבי מגור, המובא בתחילת מחברתי זו, הכותב "ודעתי והשקפתי כמאז כן עתה", אך ורק להתחזקת "אגודת ישראל" ודעתי נגד מפלגות אחרים הנוטים מדרך הסלולה לנו מדור דור ידוע מכבר". ובמחי יד אחת ובלי כל קושי הוא מבטל בנשימה אחת את האיסור החמור נגד מפלגתו "אגודת ישראל" שהוציאו עליה כל האדמו"רים והגאונים הנזכרים בכרוזם של "היראים" חג"ס.

ג. הכרוז מיום י' שבט, המובא בהקדמתי, המוציא דבת שוא לא נגד מתנגדי מפלגת חותמי הכרוז, אלא דוקא על חבריהם לדעה ולמעשה ורבנים

גדולים ומפורסמים שעזרו לי בעריכת המחברת ושהוציאוה לאור הדפוס והפיצוה אח"כ במאות אלכסמפלרים בין הקהל הנכבד, שקבלוה בסבר פנים יפות. בעלי הכרוז האלה עשו זאת נ"כ משום שהפוליטיקה לטובת עצמם דרשה מהם לעשות כן — ועד כמה שהכרוז הזה מלא דיבת שוא ורחוק מן האמת יעידו כל קוראי מחברת זו, וכדאי להביא בזה את דברי הסופרים התורנים הנכבדים דוד זכאי ובן ציון כץ בעתונתם „דבר“ ו„הזמן“. הראשון מר זכאי כותב: „זוהי חוברת כתובה בידי ירא שמים וכו' והוא ציוני ולכו חם. אין בו דברים שהם מחוץ לגדר הנימוס. בעריכת כלשהי ראויים הדברים להיות מודפסים בכל עתון ציוני-חרדי, ב„הצפה“ למשל. ולא עוד אלא שעיקרה של החוברת, זה אשר בגללו יצא הקצף, ראוי לו, ואמנם עתיד הוא שיהא מועתק על דפי כל עתון יהודי ציוני. על כל פנים כותב דברי ימי יהדות פולין לפני חורבנה, אי אפשר יהיה לו להתעלם מהדברים האלה, כי דברי אמת הם, והם נישאים בפיהם של רבבות רבות בישראל וכו'“ והוא מסיים: „קראתי ועמדתי משמים, האומנם, האמנם רבני הכנסת, האומנם רבנים, אשר על כל פנים אחדים מהם אינם מסתירים את שייכותם להסתדרות הציונית — האם הם שגזרו חרם על דברי האמת האלה? מה חרי אף הוזה, מה הפחד שנפל עליהם? כי הן רק אימת „החצרות“ והמתבדלים אשר נפלה על הרבנות הראשית בא“, רק היא היא ששמה בפיהם את דברי האלה והקללה האלה, כי הן לא יתכן שהם — או לא קראו את החוברת כלל או שקראו ולא הסכימו לכתוב בה“.

והסופר מר ב. צ. כץ כותב בין השאר: „כשקראתי (את החוברת) לא האמנתי ממש למראה עיני — הנה על מה ולמה יצא קצף הרבנים על הכותב, שבעצם כוונתו היתה לשם שמים! הרבנים ודאי שהם יודעים מהו החטא של „המלבין פני חברים ברבים“ ויסלחו לי אם אומר בפניהם, חטא גדול חטאו להאמת. הרבנים באזהרה שלהם אומרים, כי תוכן המחברת של „יקוב הדין את ההר“ הוא „מלא בבזיונות על הקדושים והטהורים שנהרגו ונרצחו בכל מדינות אירופה וכי הוא מלא שמצה וקלון וכו' על ראשי אלפי ישראל גדולים וקדושים“. לא מיניה ולא מיקצתיה! וכו'. מר ג. הבהו כפי שנראה מדברי המחברת יהודי חרד, נאמן ל„מזרחי“ ודברי הגאונים ר' צ. ה. קאלישר, ר"ש מוהליבר, רמ"א עמיאל הם קדושים לו וכו' ועל אחת כמה וכמה שאסור לה (להרבנות הראשית) להגזים ולייחס למחבר — החרד לדת לא פחות מן הרבנים הראשיים — דברים שלא אמר ולחאשימו במעשים שלא עשה“ וכו' וכו'. אולם לא מפי הפוליטיקאים הדורשים רק טובת מפלגתם וטובתם הם אנו חיים, הקהל הרחב והנאמן לתורתנו, עמנו וארצנו באמת ובתמים, ידע בחישה הבריא ושכלו הישר להעריך כראוי את כל דברי הפוליטיקאים האלה ודבריו של מי הם כתבי פלסתר ובאיזה מהם הם צריכים לקיים את פסק דינם של הרבנות הראשית, הדין לשרפה כתבים כאלה משום לא תביא תועבה אל ביתך ובערת הרע מקרבך. ופוק חזי מה עמא דבר! ואנו מאמינים שדיני תוה"ק של לא תשא ושמע שוא, של ודרשת דחקת היטב, ונקי וצדיק אל תהרוג, שלא לעשות עול במשפט ובצדק תשפוט עמיתך, שלא להדר פני גדול ושלא תגזרו מפני איש ועוד הרבה כאלה נוסבים לא רק ההר של משאפ או גור, אלא גם הרים הרבה כאלה עם „פרחי שדה“ אשר מסביבותם.